

SVERIGES BEFOLKNING

Befolkningen i världens länder skiljer sig åt på många sätt. Länderna är olika stora och har olika många invånare. I en del länder bor människorna tätt såsom i Singapore medan andra länder är glest befolkade, exempelvis Mongoliet. I vissa länder föder kvinnorna många barn, till exempel i Nigeria och familjerna är stora. Medellivslängden är låg i länder som Afghanistan, men hög i andra, till exempel Costa Rica.

I vissa länder är befolkningen välutbildad och har höga löner medan det är tvärtom i andra länder.

Det är även stora skillnader i inkomst inom de olika länderna, framför allt i de fattiga länderna. I en del länder bor den största andelen av befolkningen i städer, i andra länder på landsbygden.

För 100 år sedan bodde svenskarna på landet Naturresurser såsom vatten, åkermark, skog och järnmalm påverkade till stor del var folk bosatte sig i Sverige för 100 år sedan. Då bodde ungefär 74% av befolkningen på landsbygden och de flesta arbetade med jord- eller skogsbruk.

VAR BOR VI IDAG?

Idag, på 2000-talet, har vi ett annat Sverige. Vi har andra sätt att försörja oss på, till exempel som it-tekniker eller tågvärd. Idag är också den geografiska fördelningen annorlunda. Numera bor endast 14% av befolkningen på landsbygden medan 86% bor i tätorter. Med tätort menar man en bebyggd plats med mer än 200 personer och avståndet är mindre än 200 meter mellan husen.

Sveriges kommuner

I Sverige finns 290 kommuner. En kommun består av flera tätorter och omkringliggande landsbygd. De fem kommunerna med störst befolkningsmängd är:

1. Stockholm	881 235
2. Göteborg	526 089
3. Malmö	307 758
4. Uppsala	202 625
5. Linköping	148 521

De fem kommunerna med minst befolkningsmängd är:

286. Arjeplog	3 054
287. Åsele	2 958
288. Dorotea	2 794
289. Sorsele	2 673
290. Bjurholm	2 421

Om man bara ser till ytan är Kiruna den största kommunen med över 19 000 km². Minst är Sundbybergs kommun med knappt 9 km².

Norr, söder, tätort och kust

Det finns tre tydliga mönster för var vi bor i Sverige. Ungefär 40% av befolkningen bor i eller i närheten av våra tre största tätorter (Stockholm, Göteborg eller Malmö). Förutom storstadsområdena är det många som bor längs kusterna. Ett tredje tydligt mönster är att befolkningskoncentrationen är hög i södra delen av landet.

Den person som bor i "mitten" av Sverige finns i Hallsbergs kommun i närheten av Örebro. Det bor lika många människor norr, söder, öster och väster om Hallsberg. Platsen kommer att flytta sig längre söderut för varje år, eftersom Sveriges befolkning ökar mer i söder än i norr.

Hushåll

I Sverige finns det ungefär fem miljoner hushåll. Mer än hälften av dem består av ensamstående personer, exempelvis studenter och pensionärer. 19% av alla hushåll består av två vuxna med barn. 7% av hushållen består av en vuxen och ett eller flera barn. Mer än 8 000 personer bor i ett enkönt äktenskap eller partnerskap.

ÖVNING: VAR VILL DU BO?

Gör en undersökning i klassen.

1. Var i Sverige skulle du vilja bo när du är vuxen? Tänk på olika möjligheter, till exempel utbildning och arbete. Pricka in era val på en Sverigekarta. Ser ni något mönster? Vad avgjorde era val?

2. Var i Sverige skulle du då vilja bo om du redan har mycket pengar och inte behöver tänka på arbete? Blir platserna desamma som i den förra frågan? Vad avgör era val nu?

3. Skulle du vilja bo i något annat land? Vilket i sådana fall och varför?

BEFOLKNINGSPYRAMIDEN

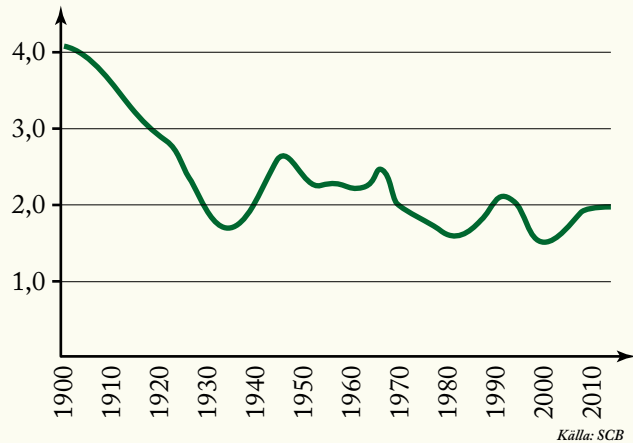
Ett lands ålders- och könsfördelning kan visas med ett diagram som kallas befolkningspyramid. För 100 år sedan såg befolkningspyramiden ut som en pyramid. Kvinnorna födde i genomsnitt 3,5 barn och basen i pyramiden var bred. Idag föder en kvinna i genomsnitt 1,9 barn och befolkningspyramiden ser inte längre ut som en pyramid.

Sverige för 100 år sedan

För 100 år sedan bestod Sveriges befolkning av många yngre. Medellivslängden var knappt 60 år mot över 80 år idag. Dagens befolkning är mycket friskare. Idag är risken att en fyraåring dör 0,007%, i början av 1900-talet var den nästan 1%.

I pyramiden för år 1910 finns ett hack för 40-åringarna. Det är spåren efter den stora missväxten åren 1867-1869.

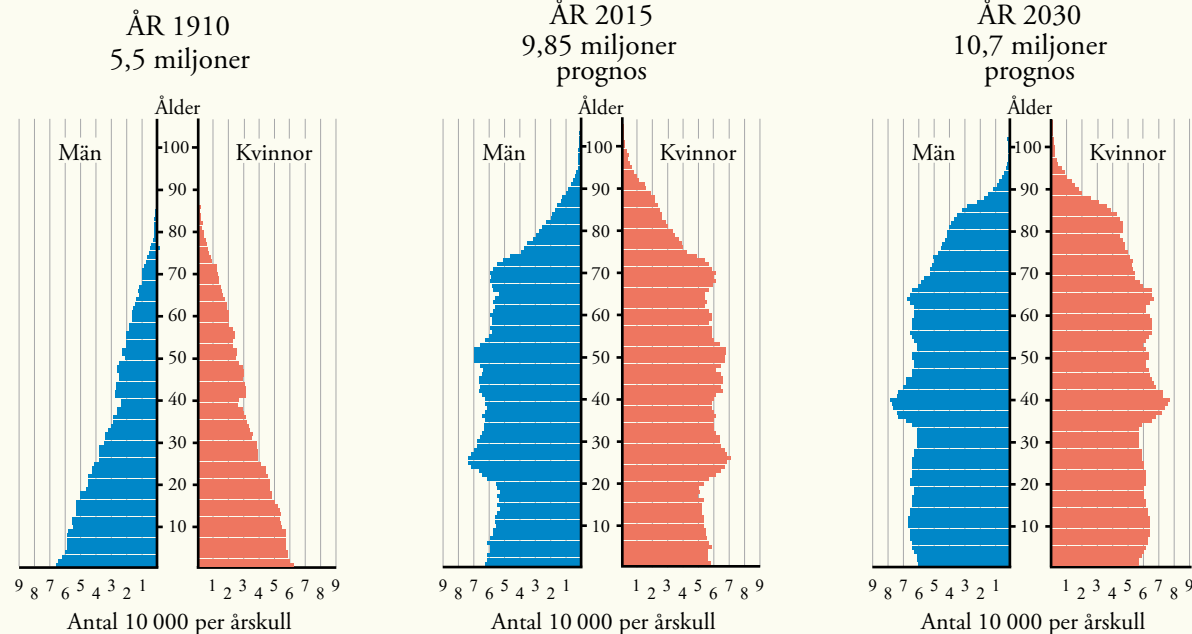
ANTAL BARN PER KVINNA I SVERIGE

Sveriges befolkning idag

Det finns en del personer som över 90 år, men alla blir inte så gamla. Den förväntade medellivslängden för nyfödda flickor är idag drygt 83 år. För pojkar är den nästan 80 år. Vi blir gamla i Sverige jämfört med i många andra länder.

SVERIGES ÅLDERS- OCH KÖNSFÖRDELNING

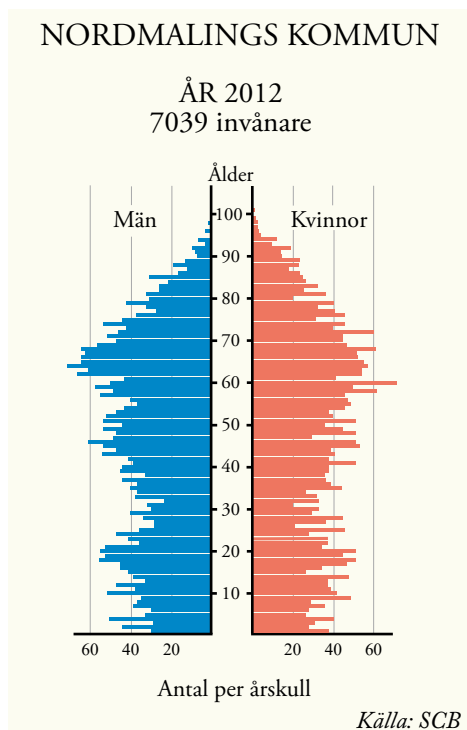
Befolkningspyramiderna visar hur Sveriges befolkning varierar i ålder och kön.

Under 1930-talet var det en allvarlig ekonomisk kris i världen och det föddes få barn i Sverige. Bild från Vika kyrkby, Dalarna.

Sverige år 2030

Det finns bara små förväntade skillnader i befolkningen år 2015 och år 2030. En skillnad är andelen äldre. År 2030 kommer det vara en större andel än tidigare som är 80 år och äldre.

Nordmaling ligger i Västerbottens län.

År 2015 kommer det att finnas 75 000 25-åriga män. 15 år senare när de är 40 år gamla, kommer gruppen bestå av nästan 80 000 män, vilket beror på invandringen till Sverige.

Skillnader i ålderssammansättning

Sveriges ekonomi påverkas av hur stor andel av befolkningen som:

- ◇ går i skolan (barn och ungdomar),
- ◇ studerar på högskola/universitet eller yrkesarbetar och
- ◇ som är pensionärer.

När befolkningen utgörs av en stor andel barn, ungdomar och pensionärer ökar efterfrågan på förskolor, skolor, äldreboenden, hemtjänst och sjukvård. I Sverige betalas skolan, vården och omsorgen nästan helt med skattemedel. Därför är det viktigt att en stor del av befolkningen yrkesarbetar och betalar skatt.

Ju äldre en befolkning blir, desto fler människor behövs som kan arbeta. Eftersom Sveriges befolkning lever längre och längre måste man i framtiden kanske arbeta till man är 70 år. Det är positivt att medelåldern ökar och att människorna håller sig friska länge.

Avfolkning av landsbygden

I en del av Sveriges kommuner är medelåldern mycket hög, eftersom de yngre flyttar iväg och söker arbete i andra kommuner. En hög andel äldre i befolkningen ställer stora krav på enskilda kommuner, till exempel Nordmaling. Andra kommuner har en annan åldersstruktur, till exempel Helsingborg. Där har kommunen många yrkesarbetande som betalar kommunal skatt.

SKILLNADER MELLAN KOMMUNER

I Sverige försöker man utjämna ekonomiska skillnader genom att låta de rika kommunerna bidra med pengar till de fattigare kommunerna. Trots det finns skillnader mellan kommunerna.

Stockholms kommun har nästan 900 000 invånare. Många av dem arbetar, vilket ger kommunen mycket skattepengar. Utbudet av service, utbildning, kultur och arbetstillfällen är stort och lockar till sig fler och fler invånare.

Bjurholms kommun har med sina 2 400 invånare inte samma möjlighet att ge sina invånare teater, goda bussförbindelser och tennisbanor som större kommuner har. Bjurholm har en hög andel äldre i sin befolkning. Det kostar mycket.

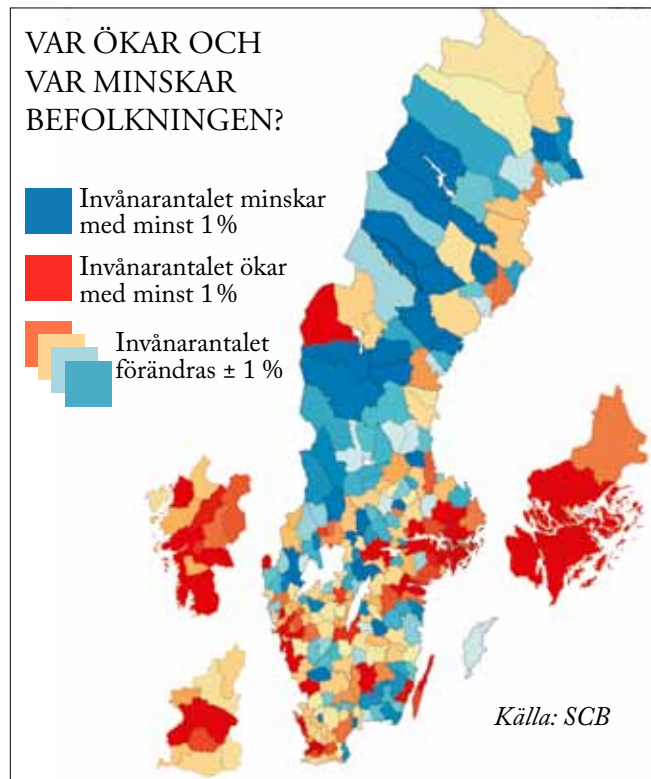
Stor inflyttning till större tätorter

Tätorter dit många flyttar får också problem som måste lösas. Stockholms kommuns befolkning ökar med drygt 16 000 invånare per år. De nyinflyttade ställer krav på att få bostäder, plats i förskolor/skolor och arbete. Om alla flyttar till storstäderna, vem ska då driva lantbruk och hålla efter det svenska naturlandskapet?

Shirin 14 år bor i en större tätort

”Jag bor i en lägenhet med min familj. Jag trivs jättebra! Det är lätt att ta sig runt i stan. Vi behöver egentligen ingen bil, fast vi har en. Alla i min familj cyklar eller åker buss. Vill jag åka till en större stad tar det ungefär två timmar med tåg till Stockholm.

Efter skolan brukar jag träna innebandy och spela gitarr. Vi har ett konserthus dit många kända artister kommer. Ibland går jag och mina kompisar på restaurang. Jag gillar sushi och thai.

Det som är dåligt med att bo här är att det är smutsigt och bullrigt i vissa delar av stan. Ibland är jag rädd när jag cyklar hem sent.”

Max 14 år bor på landsbygden

”Jag bor med min familj i ett stort hus på landet. Det ligger fem hus rätt nära vårt. Jag trivs jättebra. När jag kommer hem med skolbussen brukar jag spela spel eller fiska. Mitt största intresse är djur. Jag vill bli veterinär. Jag har två hundar och en häst.

Man måste alltid åka bil för att handla, träffa kompisar och gå på gitarrlektionerna. Jag skulle vilja börja träna på ett gym, men då måste jag få skjuts två mil. Internet är väldigt långsamt här också. När jag börjar på gymnasiet vet jag inte om jag kan bo kvar hemma. Det är tråkigt.”

ORD OCH BEGREPP I KAPITLET

Befolkningspyramid Ett lands eller en kommuns ålders- och könsfördelning visas i ett diagram.

Tätort En bebyggd plats med mer än 200 personer och det är mindre än 200 meter mellan husen.

FLER ORD OCH BEGREPP

Befolkningsgeografi Beskriver befolkningens sammansättning, var människor bor och varför människor flyttar.

Miljonprogrammet Det intensiva bostadsbygget i Sverige åren 1965–1975. Målet var att bygga en miljon bostäder för att klara av den stora inflyttningen till tätorterna.

Stad Ett begrepp som i icke officiella sammanhang används om tätorter som tidigare har haft stadsprivilegier. I officiella sammanhang används begreppet tätort.

FRÅGOR TILL TEXTEN

SVERIGES BEFOLKNING s. 18

1. Var i Sverige bodde svenskarna för 100 år sedan?

VAR BOR VI IDAG? s. 19

2. Vilka är Sveriges fem folkrikaste kommuner?

3. Var i Sverige bor vi idag?

BEFOLKNINGSPYRAMIDEN s. 20–21

4. Varför ser befolkningspyramiden för Sverige inte ut som en pyramid?
5. Vilken skillnad finns i åldersfördelningen för Sverige om man jämför år 2015 med år 2030?
6. Varför är det bra att många personer arbetar i ett land?

SKILLNADER MELLAN KOMMUNER s. 22

7. Nämn en kommun i Sverige där befolkningen ökar och en där den minskar.

FRÅGOR ATT DISKUTERA

8. Är det bra att rika kommuner delar med sig av sitt överskott till andra kommuner? Vad skulle hända om bidragen minskade till fattiga kommuner? Vad skulle hända om bidragen ökade?
9. Diskutera för- och nackdelar med att bo på landet, i en liten tätort respektive en stor tätort.

ÖVNING: EN VANLIG FAMILJ?

Statistiska Centralbyrån, SCB, samlar in information om Sveriges befolkning. På deras webbplats finns mycket information. SCB har räknat ut hur den typiska svenska familjen ser ut! En genomsnittsfamilj i Sverige heter Andersson i efternamn. Pappan arbetar inom tillverkningsindustrin och mamman inom vården. Både mamman och pappan

kommer att ha flyttat elva gånger i sina liv. De har två barn, Filip 14 år och Julia 11 år. Båda barnen har månadspeng. Julia får 170 kronor och Filip får 400 kronor varje månad.

Hur passar din familj in i genomsnittsfamiljen? Vad skiljer sig? Beskriv några andra familjer som du känner till.